

*The results of the study consist in a critical literature analysis on the research subject, systematization and generalization of the received information, implementing of results in the process of teaching the course "Methods of teaching the educational field "Mathematics" at the primary education faculty.*

*In our research, the importance of using eidetics elements in the process of teaching some mathematical topics was found out. The methodological aspect of using the eidetics elements in the educational process of studying certain topics on the course of "Methods of teaching the educational field of study "Mathematics" is researched. A number of tasks that will allow primary school teachers to form pupils' mathematical ideas and concepts are considered. They are to identify the main features of subjects, mathematical objects, numbers; to distinguish and characterize mathematical objects according to given characteristics; to compare, summarize, classify, determine the sequence of events; to define certain concepts, etc. It allows to develop mathematical speaking of primary school pupils, their ingenuity and intelligence.*

*The practical importance of the research lies in selection and development of tasks that can be used by primary school teachers in their professional activities. The main principles and the study results can be used by university teachers in the process of teaching the course "Methods of teaching the educational field of study "Mathematics" to intending primary school teachers.*

*Conclusions and prospects for further research. Using the eidetics elements by intending primary school teachers in their professional activities contributes to the implementation of the New Ukrainian School's tasks that aims at providing comfortable conditions, learning productivity etc. Implementation of eidetics techniques in the process of studying the mathematical field of study contributes to the effective memorization and reproduction of educational information; expanding memory, imagery, and multifaceted perception of the world.*

*Researching the methods of using eidetics techniques in the primary school teachers' training for professional activity requires further development.*

*Key words: intending primary school teachers' training, using the elements of eidetics, mathematics field of study.*

УДК 37:005.336.2]-057.875-026.15-057.86

**Пшенична Любов**

Сумський державний педагогічний  
університет імені А. С. Макаренка  
ORCID ID 0000-0002-2840-2189

**Віра Мотречко**

Сумська міська рада  
ORCID ID 0000-0002-3822-4603  
DOI 10.24139/2312-5993/2019.09/216-235

## **ВІД КРЕАТИВНОГО СТУДЕНТА ДО НЕОРДИНАРНОГО ФАХІВЦЯ**

*У статті схарактеризовано наукові категорії «освіта», її мета, сутність, система; «компетенція», «компетентність», «компетентнісний підхід», «творчість», «креативність», представлена модель випускника – дипломованого фахівця – як деякий еталон, ідеал спеціаліста, який повинен бути підготовлений у*

закладі вищої освіти і який відповідає сучасним вимогам суспільства, та виокремлено педагогічні умови, що сприяють формуванню креативної особистості майбутнього конкурентоздатного фахівця в умовах його підготовки в закладі вищої освіти.

У результаті дослідження ми дійшли висновку, що реалізуючи в освітньому процесі виокремлені педагогічні умови, можна забезпечити високу результативність процесу формування креативного випускника, здатного неординарно мислити, мати глибокі знання, визначати його професійну компетентність як рівень знань і професіоналізму, що дозволяють йому приймати правильні, творчі, неординарні рішення в конкретній професійній ситуації.

**Ключові слова:** творча особистість, креативність студентів, неординарні ідеї, творчий процес, індивідуальний стиль, саморозвиток, самопізнання, ерудиція, наукові дослідження.

**Постановка проблеми.** Сучасне суспільство потребує зовсім іншої якості підготовки фахівців. У свою чергу, роботодавець дає замовлення на компетентних, креативних, інтелектуальних працівників, які висувають неординарні та нестандартні ідеї, уникають у мисленні традиційних схем, швидко розв'язують проблемні ситуації, а тому в підготовці фахівців важливим є питання не тільки озброїти випускників необхідним багажем знань, умінь і навичок, але й сформувати їх особистість як професіонала, здатного до творчого вирішення професійних завдань, підготувати креативно-професійного випускника.

**Аналіз актуальних досліджень.** За висловами відомого філософа М. Гончаренка, у людини немає благороднішого заняття, яке б виправдовувало її існування на землі, підтверджувало високе звання людини, давало б їй глибоку й істинну насолоду від ранньої юності до похилої старості, ніж творчість (Шинкарук та ін., 2002, с. 218). Проблема розвитку творчості та креативності стала предметом вивчення для багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців. Науково-теоретичну базу дослідження становлять праці таких учених, як Ф. Баррон, Е. Боно, Г. Костюк, В. Крутецький, А. Маслов, В. Моляко, В. Рибалка, Є. Торранс; педагогічні та психологічні аспекти розвитку творчих здібностей особистості, формування її креативного потенціалу знайшли своє відображення в роботах А. Антонова, В. Андрєєва, Дж. Гілфорд, В. Дружиніна, А. Морозової, А. Половинкіна, Т. Стародубцевої; значний внесок у розробку проблем обдарованості, творчого мислення, розвитку творчої особистості зробили такі вчені, як А. Єсаулов, Н. Лейтес, В. Моляко, В. Рибалко, С. Сисоєва, С. Рубінштейн, В. Шадріков, М. Холодна; органічне поєднання творчості з професійною діяльністю фахівців досліджували К. Абульханова, О. Бодальов, А. Гусева, А. Деркач, О. Матюшкін, В. Моляко; роботи Д. Богоявленської, А. Маслова, С. Меднік присвячені створенню портрета творчої особистості.

Невирішеними частинами загальної проблеми є визначення педагогічних умов формування конкурентоздатного, неординарного фахівця в умовах його підготовки в закладі вищої освіти.

**Метою дослідження** є виокремлення педагогічних умов, що сприяють формуванню креативної особистості майбутнього конкурентоздатного фахівця в умовах його підготовки в закладі вищої освіти.

**Методи дослідження:** аналіз науково-педагогічної літератури й узагальнення поглядів учених на означену проблему.

**Виклад основного матеріалу.** *Освіта* – це один із найдавніших соціальних інститутів, що викликана потребами суспільства відтворювати й передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління для життя, готувати конкурентоздатних фахівців для вирішення економічних, соціальних, культурних проблем, що стоять перед людством. У Законі України «Про освіту» визначено, що освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави (Амбросов та Сердюк, 2007).

У контексті гуманістичної парадигми освіта є складовою виховання. Її сприймають як складне й багатогранне суспільне явище, сферу передачі, засвоєння та переробки знань і соціального досвіду; під нею розуміють усе те, що сприяє формуванню світогляду особистості, її професійних знань, навичок і вмінь, це – здобуття спеціально запланованої певної суми знань та їх систематизація, це – сукупність знань, умінь, навичок, поглядів і переконань, а також певний рівень розвитку пізнавальних сил та практичної підготовки, що досягаються в результаті цілеспрямованої навчально-виховної роботи.

*Сутність освіти* полягає в тому, щоб людина знаходилася в постійному розвитку, зростало її духовне становлення, здійснювалася гармонізація її відносин з собою та іншими людьми, зі світом, адже вся система освіти створюється для людини, функціонує й розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості.

*Метою освіти* є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення галузей економіки кваліфікованими фахівцями.

Система освіти в Україні представлена дошкільною, загальною середньою, позашкільною, професійно-технічною, передвищою, післядипломною та вищою освітою. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних закладах освіти; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам.

Заклади вищої освіти, працюючи на рівні вимог ринкової економіки й науково-технічного розвитку сучасного суспільства, повинні виконувати його соціальне замовлення, вирішувати тріаду взаємопов'язаних завдань:

- навчальні завдання, які полягають у наданні студентам системи наукових знань, умінь і навичок відповідно до профілю професійної підготовки, навчальної програми та навчального плану, що доповнюються самостійною діяльністю студентів, умінням творчо опрацьовувати інформацію;

- виховні завдання спрямовані на формування всебічно розвиненої особистості: її емоцій, волі, характеру, мотивації діяльності, ціннісних орієнтацій, інтелекту, моральних якостей, креативності, неординарності;

- розвивальні завдання навчання в закладі вищої освіти полягають першочергово у формуванні творчої особистості, зорієнтовані на розвиток її інтелекту, загальних і професійних здібностей, емоційно-вольової сфери, моральних якостей.

У всі часи глобалізаційна економіка цінувала людський розвиток та інтелектуальний капітал понад усе. Підтвердженням цьому є завдання розвитку особистості з позицій Моделі випускника XXI століття, що запропонована закордонними експертами й узагальнена А. Амбросовим та О. Сердюком (Амбросов та Сердюк, 2007, с. 25):

- любов і прагнення до нових знань;
- бажання здобути глибокі знання в галузі професійних інтересів, переконаність у необхідності безперервного навчання й удосконалення;
- інтерес до всього нового, захоплення процесом самоосвіти й наявність відповідних навичок;
- досить глибока базова підготовка у визначеній спеціальності;
- наявність знань і вмінь у галузі сучасних інформаційних технологій: уміння отримувати інформацію з різних джерел, її систематизація, збереження, аналіз та використання;
- володіння двома міжнародними мовами;
- компетентність у системному аналізі та розв'язанні проблем – виокремлення і збір даних, аналіз і синтез, пошуки і прийняття рішення; гнучкість і впевненість у застосуванні знань у нестандартних умовах;
- уміння презентувати результати досліджень у різних формах і видах;
- здатність до ефективної співпраці в команді, толерантність та урівноваженість;
- здатність формулювати власну думку після критичного аналізу інформації з багатьох джерел.

Модель випускника – дипломованого фахівця – це деякий еталон, ідеал спеціаліста, який повинен бути підготовлений у закладі вищої освіти і який відповідає сучасним вимогам суспільства, вона описує основні вимоги до дипломованих фахівців, тенденції їх використання, сфери застосування тощо.

Сучасні науковці у своїх дослідженнях свідчать про зміну тенденції щодо переходу від кваліфікаційної моделі спеціаліста-випускника до компетентнісної, де цілі освіти пов'язуються не тільки з виконанням конкретних фахових функцій, але й з інтегрованими вимогами до результату освітнього процесу. Необхідність переходу до компетентнісної моделі визначається зміною освітньої парадигми з принципу адаптивності на принцип компетентності випускників, адже результатом навчання за будь-якою спеціальністю є підготовка висококваліфікованих фахівців з інноваційними, креативними поглядами та нестандартним способом мислення.

Основними категоріями компетентнісного підходу є «компетентність», «компетентний», «компетенція». У словнику іншомовних слів ці поняття трактуються так: *компетентність* – авторитетність, обізнаність, володіння компетенцією; *компетенція* – коло повноважень певної установи або посадової особи; коло питань, у яких особа добре поінформована, має знання, досвід, що дає їй змогу фахово розв'язувати проблеми (Гончаренко, 1991, с. 301); Великий тлумачний словник сучасної української мови дає визначення поняття *компетентний* – який має достатні знання в певній галузі; який із чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; який має певні повноваження; повноправний, повновладний (*Великий тлумачний словник сучасної української мови*, 2005, с. 560).

Науковців у своїх дослідженнях демонструють різне розуміння ними змісту поняття компетентність. Г. Данилова трактує це поняття як «...здатність приймати рішення і нести відповідальність за їх реалізацію у процесі виконання функціональних обов'язків» (Данилова, 1995, с. 10). Н. Ничкало стверджує, що це «...не тільки професійні знання, навички й досвід у спеціальності, але і ставлення до справи, визначені (позитивні) схильності, інтереси та прагнення, здатність ефективно використовувати знання й уміння, а також особистісні якості для забезпечення необхідного результату на конкретному робочому місці в конкретній робочій ситуації» (Ничкало, 2002, с. 96); Г. Селевко визначає, що компетентність це «...інтегральна якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, які набуті в процесі навчання й соціалізації та орієнтовані на самостійну і успішну участь у діяльності» (Селевко, 2004, с. 139); а за визначенням А. Хуторского, компетентність це «...володіння людиною відповідною компетенцією, яка включає її особистісне ставлення до цієї компетенції й предмета діяльності» (Хуторской, 2003, с. 60).

У процесі нашого дослідження ми розглядали поняття «компетентність» з точки зору його визначення в Національній рамці кваліфікацій України:

• *інтегральна компетентність* – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики щодо навчання та/або професійної діяльності;

- *компетентність/компетентності* – здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості;

- *результати навчання* – компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває або здатна продемонструвати особа після завершення навчання (*Про затвердження Національної рамки кваліфікацій України*).

Компетентнісна модель випускника є набором компетенцій, якими повинен володіти випускник закладу вищої освіти, до виконання яких професійних функцій він повинен бути підготовлений і якою повинна бути ступінь його підготовленості. У наукових публікаціях відображені різні компетентнісної моделі спеціалістів, але ураховуючи той факт, що фахівець повинен володіти як загальними, так і конкретними компетентностями в межах професійної діяльності, модель випускника має містити професійні, універсальні, предметні, інструментальні, системні, міжособистісні, організаційні, управлінські, освітні, науково-дослідницькі та спеціальні компетентності. Розглянемо деякі з них.

*Професійна* компетентність розглядається дослідниками як особистісна характеристика фахівця і сприймається як інтегральна якість особистості, що має свою структуру й дозволяє фахівцеві найбільш ефективно здійснювати свою діяльність, а також сприяє його саморозвиткові й самовдосконаленню; це сукупність теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, особистісних якостей; це складне індивідуально-психологічне новоутворення, що на основі інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних умінь і значущих особистісних якостей зумовлює готовність фахівця до актуального виконання діяльності і впливає на її процес і результат.

Професійна компетентність випускника вишу нерозривно пов'язана з поняттям професіоналізм, як особливою властивістю людей систематично, ефективно, якісно й надійно виконувати складну роботу в найрізноманітніших умовах. Для набуття професіоналізму необхідні відповідні здібності, бажання та характер, готовність постійно вчитися й удосконалювати свою майстерність, адже професіоналізм – це особливий світогляд людини.

*Універсальні компетентності* є основою для професійного становлення фахівця в певній галузі діяльності в умовах сучасної ринкової економіки, вони забезпечують нормальну життєдіяльність людини в соціумі. У характеристиці універсальних компетентностей важливим є врахування основних потенціалів, якими повинна володіти особистість: пізнавальний, морально-етичний, творчий, комунікативний, що визначають спрямованість на самовизначення в системі суспільних відносин. Звідси впливає, що універсальні компетентності являють собою систему знань, умінь, якостей особистості, які сприяють успіху його професійної діяльності.

Значна частина складових універсальної компетентності набувається фахівцями поза освітньою діяльністю. Деякі соціально значущі якості особистості не є постійними категоріями, зі зміною соціально-економічного устрою суспільства змінюються й уявлення про оцінку особистісних якостей, а це означає, що сучасний компетентний фахівець зобов'язаний відстежувати ці процеси й бути готовим адекватно об'єктивним умовам реагувати на інновації, що виникають, грамотно використовувати їх як в особистісному розвитку, так і у вирішенні професійних проблем.

Невід'ємною складовою компетентнісної моделі випускника є *предметні* компетентності, якими має володіти фахівець. Саме вони визначають його успіх у професійній діяльності. Сформованість цих компетентностей сприяє самореалізації та конкурентоспроможності фахівця на ринку праці, робить процес професійного становлення особистості цілісним і системним.

*Науково-дослідницькі* компетенції фахівця з вищої освіти у визначенні Ю. Татура представлені таким чином:

- розуміє значення загальнонаукових знань і сучасних методів пізнання природи для успішної професійної діяльності;
- має цілісне уявлення про процеси та явища в неживій та живій природі, взаємодії фізичних, хімічних і біологічних процесів, екологічні принципи охорони природи (компетенція, яка характеризує когнітивний аспект загальнонаукової компетентності);
- прагне до наукового обґрунтування своїх професійних дій (компетенції, які характеризують мотиваційний і ціннісно-змістовий аспекти загальнонаукової компетентності);
- володіє (має досвід застосування) методами математичного аналізу й моделювання, теоретичного та експериментального дослідження у фізиці, хімії, екології тощо; сучасними інформаційними технологіями (компетенція, яка характеризує поведінковий аспект загальнонаукової компетентності);
- здатний виявляти природничо-наукову сутність проблем, які виникають у професійній діяльності, проводити їх якісно-кількісний аналіз; самостійно оцінювати достатність власних загальнонаукових знань і за необхідності поповнювати їх (компетенція, яка характеризує емоційно-вольовий аспект загальнонаукової компетентності) (Татур, 2004, с. 13-14).

*Управлінську компетентність* у сучасній науці розглядають як сукупність особистісних можливостей посадової особи, її кваліфікаційні знання, досвід, що дають змогу брати участь у виробленні певного кола рішень або самостійно вирішувати певні питання завдяки наявності відповідних знань і навичок. Ступінь розвитку управлінської компетентності в процесі підготовки фахівця в закладі вищої освіти полягає в єдності та взаємозв'язку її компонентів і оцінюється за такими критеріями:

- управлінське мислення; повнота, глибина, системність управлінських, правових, економічних і спеціальних знань у сфері визначеної діяльності, їх застосування у вирішенні професійних та управлінських ситуацій; усвідомлення управлінських цінностей; аргументоване висунення нестандартних рішень і алгоритмів управлінської та предметно-практичної діяльності;
- здійснення комплексу організаційних заходів, спрямованих на виконання мети й поставлених завдань; уміння керувати своїм часом і часом підлеглих, володіння навичками самоменеджменту;
- висока здатність впливати на думку колективу; продуктивна взаємодія в управлінській діяльності, толерантне сприйняття партнерів на основі емпатійних налаштувань; професійно-групова співпричетність, уміння сформувати команду односторонців;
- професійна саморегуляція, уміння володіти почуттями; корекція власної поведінки й діяльності щодо поставлених цілей, конкретної ситуації і результатів самопізнання власних ділових, особистісних якостей і психофізичних особливостей; асиміляція освітнього середовища, адекватна самооцінка та самоаналіз управлінської діяльності.

*Спеціальна* компетентність включає глибокі знання, кваліфікацію й досвід діяльності в галузі предмета, з якого реалізується навчання; знання способів рішення технічних, творчих, інноваційних завдань; вона забезпечує здатність проектувати стратегії свого життя, колег, підлеглих, різних соціальних груп відповідно до усталених норм і правил соціальної взаємодії, допомагає виявляти ініціативу, регулювати міжособистісні, групові відносини; долати конфлікти тощо.

Аналіз складових досліджуваного поняття компетентності дає змогу стверджувати, що набуття майбутнім фахівцем компетентностей – складний комплекс, який включає професійні знання, уміння, навички, готовність до діяльності, а також низку таких професійно важливих особистісних якостей, як: креативність, мобільність, комунікабельність, толерантність, урівноваженість, чуйність, доброзичливість, відповідальність, цілеспрямованість, ініціативність, прагнення до самопізнання, саморозвитку й самореалізації, саморефлексії, соціальної активності, розширення світогляду, духовності, орієнтованості на допомогу людям.

Діяльність, яка пов'язана з виконанням фахівцем певної якісної роботи, але такої, що базується на давно відомому, донедавна визначалася як майстерність, нині суспільством не цінується, а цінується лише творче ставлення, творче виконання будь-якої справи, бо тільки творчість – творче засвоєння, творчий підхід, творче мислення – стає нормою, а тому перед закладом вищої освіти постає завдання виховання креативності у випускників – здатності до творчості.

Творчість як процес і креативність як вид творчої, новаторської діяльності особистості, що базується на розвитку вищих психічних функцій, коли вони, як автоматизована навичка, включаються в усі види діяльності, поведінки, спілкування, контакту з середовищем, то забезпечують шлях розвитку не лише конкретної особистості, а й людства в цілому.

*Творчість* – це діяльність особистості, що спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей: наукові відкриття, нові твори мистецтва, управлінські, технологічні, інженерні, архітектурні чи інші інновації тощо. Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого результату.

Філософський енциклопедичний словник дає таке визначення даної дефініції: *творчість* – продуктивна діяльність за мірками свободи та оновлення, коли зовнішня детермінація людської активності змінюється внутрішньою само визначеністю (Шинкарук та ін., 2002, с. 630). У підручнику з філософії за редакцією Г. Заїченка та інших стверджується, що *творчість* – це цілеспрямована діяльність, яка створює в контексті даної культури принципово нові й соціально значущі матеріальні та духовно-моральні цінності (Заїченко, 1995, с. 339).

*Мотивами творчості* є допитливість, суто пізнавальні та дослідницькі мотиви, що відповідають предметному змісту діяльності; мотиви особистісної зацікавленості, самовираження, успіху; вищі соціальні піднесення, прагнення принести користь суспільству.

*Сутність творчості* полягає в здатності подолати стереотипи, а для посилення творчої компоненти в навчальному процесі необхідно сформувати у студентів риси творчої особистості, що здатна буде самореалізуватися після закінчення закладу вищої освіти.

Отже, носієм творчості є *творча особистість*, яка виявляється в активній багатогранній діяльності людини, що полягає в засвоєнні і накопиченні знань, умінь, явищ, фактів у відповідній галузі матеріального і духовного виробництва. Вона є базою для інтелектуального пошуку, у наявності в неї культури мислення, постійного розширення бази знань для експериментування.

Творчу особистість визначають як особистість, межі обдарованості, здібностей та творчості якої охоплюють дії від нестандартного розв'язку простого завдання до нової реалізації унікальних можливостей особистості в певній галузі, як людину, яка володіє такими якостями, як готовність до ризику, імпульсивність, незалежність суджень, нерівномірність успіхів під час вивчення різних навчальних предметів, почуття гумору, самотність, пізнавальну скрупульозність, неприймання на віру, критичний погляд на такі речі, які вважаються аксіомою, сміливість уявлення та мислення, рішучість, умінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення,

умінням бачити перспективу далі того, що бачать його сучасники і що бачили його попередники, знання, здатність до самоосвіти, пам'ять, допитливість, фізичне здоров'я, а ще вона повинна володіти мужністю для того, щоб піти проти течії і зруйнувати те, чому вірить сьогодні більшість.

Завданнями закладу вищої освіти є підготовка творчого, професійного випускника – творчої особистості, що володіє широтою інтересів і захоплень, мрійливістю, чутливістю, виразністю, багатим внутрішнім світом, естетичною сприйнятливістю, сміливістю, природністю, безпосередністю, емоційністю.

Дитина від народження талановита, *творчі здібності* особистості є категорією психології і характеризуються як психологічні особливості людини, від яких залежить набування знань, умінь і навичок. Творчі здібності людини, її обдарованість, задатки, які притаманні будь-якому індивіду, створюють лише передумови для виникнення і розвитку творчого процесу. Завдання особистості, колективу – розкрити і розвинути їх.

На думку вчених-психологів, значну роль у розкритті творчих здібностей студента та перетворення їх на творчу діяльність відіграють *мотиви і воля*. Тому освітня діяльність закладу вищої освіти повинна формувати та збагачувати мотиви творчої діяльності майбутнього фахівця. Виховний вплив викладача, студентського колективу, громадськості, у свою чергу, стимулюють ідейно-моральне усвідомлення мотиву, який виник, духовні й фізичні можливості для досягнення поставлених цілей і очікуваних результатів діяльності. Підготовка креативних спеціалістів, здатних творчо мислити, має здійснюватися на основі реальної єдності навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи і громадської та соціально-політичної діяльності студентів.

*Креативність* – властивість особистості, що проявляється в тенденції до вирішення будь-яких питань по-новому, новими засобами, новими конфігураціями дій або методів тощо. В емпіричному вимірі креативність визначається як головна складова системи тестових і експертних оцінок творчого потенціалу особистості.

Існує багато різних підходів до визначення креативності. На початку ХХ століття психологом Д. Симпсоном було вперше вжито термін «креативність» як здатність людини відмовитися від шаблонних та стереотипних способів мислення, як «здатність до руйнування загальноприйнятого, звичайного порядку походження ідей у процесі мислення» (*Сучасний словник іншомовних слів*, с. 632).

Американський учений, професор Стенфордського університету Джон Као дав одне з перших визначень поняття креативності: «Креативність – це цілісний процес генерації ідей, їх розвитку та перетворення на цінності. Цей процес поєднує в собі те, що люди називають новаторством», одночасно відзначаючи в ньому мистецтво

породження нових ідей і та науку відточування цих ідей до стадії відтворення в дійсності.

Американський психолог, професор із багатьох американських університетів Дж. Гілфорд, широко відомий як творець моделі інтелекту: пам'яті, мислення, уваги, творчості і темпераменту в 50-х роках ХХ століття застосував термін креативність як окреме поняття.

Дж. Гілфорд зазначав, що креативність як природний творчий потенціал людини визначена генетично та виділив шість параметрів креативності: здатність до виявлення й постановки проблем; здатність до генерування великої кількості ідей; гнучкість – продукування різноманітних ідей; оригінальність – спроможність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді, відповідати на подразники нестандартно; здатність удосконалити об'єкт, додаючи деталі; уміння вирішувати проблеми, тобто здатність до аналізу й синтезу (Гилфорд, 1965, с. 449).

Зрозуміти природу креативності особистості без розуміння сутності творчості неможливо. Для активізації креативності студентів необхідне створення особливого психічного творчого стану особистості, який сприяє творчому процесу.

Визначення поняття *творчий стан* студента під час виконання відповідного завдання передбачає: ставлення до творчої навчальної чи виробничої проблеми як до виклику; власна установка на творчість; креативність як риса особистості; система предметних знань і навичок у межах творчої проблеми; емоційний стан радості та піднесення; чітке уявлення про мету творчої діяльності; загальна напруженість для досягнення результату; швидка зміна погляду на проблему, коригування процесу виконання дій; інтенсивне бажання вирішити творчу задачу; коливання емоційного стану; переформулювання творчої проблеми мовою образів, слів, почуттів, рухів; уважність і чутливість до будь-яких асоціацій; розвинутий інтелект; уміння спрямовувати та утримувати увагу на окремих компонентах проблеми; вербальна гнучкість тощо.

Головною характеристикою творчості є створення нового. Дослідники розглядають творчість у двох аспектах. У межах першого творчість розглядається як діяльність, що спрямована на створення нових суспільно значущих цінностей; основна увага приділяється критеріям об'єктивної новизни й оригінальності результатів творчої діяльності. Другий аспект пов'язує творчість із самореалізацією людини, з розвитком мотивації її творчої діяльності. Критерій творчості в такому розумінні, її цінність – особистість самої людини, а не тільки продукти творчої діяльності.

Існують спеціальні методики, які спонукають студентів до вдосконалення творчого мислення, адже ефективність вирішення завдань творчого характеру залежить саме від стилю мислення особистості. Для розвитку творчого мислення фахівця використовуються методи ситуаційного

навчання, які спонукають до постановки питань і пошуку шляхів розв'язання проблем. Креативність створює всі необхідні умови для оволодіння студентами своєю майбутньою професією, викликає ключове джерело інтелектуальної діяльності – пізнавальну потребу, сприяє становленню та самореалізації особистості, успішному оволодінню професійними знаннями й уміннями. Для студентів вона є тим осередком, який закладає основу пізнавальної активності і лежить в основі їх пізнавального інтересу. У студента важливо виховати потребу в навчанні, сформуванню в нього всі необхідні для цього знання, уміння, навички і, що надзвичайно важливо, використовувати їх у практичній діяльності своєї майбутньої професії.

Отже, творчу діяльність можна охарактеризувати за допомогою таких параметрів: *суб'єкта* творчості; *продукту* творчості; *умов*, у яких проходить творчий процес. Безперечно, що суб'єктом творчості, носієм активного, діяльного, творчого потенціалу, здатного свідомо планувати й організовувати власну діяльність, впливати на оточуючих, сприймати, аналізувати та оцінювати власну діяльність і взаємозв'язки з іншими людьми, носієм цілей і технологій їх нестандартної реалізації, завдяки яким відбувається його становлення як «суб'єкта» самонавчання, самовиховання й управління взаємодією з навколишнім світом, центром творчості, його основою є сама особистість студента, без якого неможлива творча діяльність.

*Продуктами творчості* є відкриття, винаходи, нові художні образи, художні твори, раціоналізаторська пропозиція, конструкторська розробка, гармонія, а *умовами* для розвитку творчої особистості студента є:

- домінування у використанні навчального матеріалу його розвивальних можливостей, а не інформаційного матеріалу;
- поєднання розвитку продуктивного мислення з навичками практичної діяльності;
- домінування власної дослідницької діяльності над засвоєнням знань;
- орієнтація на інтелектуальну ініціативу, прагнення знайти оригінальний, альтернативний шлях розв'язання, розглянути проблему на більш глибокому рівні, або в іншому аспекті;
- формування критичного мислення й лояльності в оцінці нових ідей;
- прагнення до максимально глибокого вивчення проблеми;
- висока самостійність навчальної діяльності, самостійний пошук нових знань, дослідження проблеми;
- індивідуалізація – створення умов для повноцінного прояву й розвитку специфічних особистісних рис студентів.

Проведені науковцями дослідження різних соціальних груп населення дають можливість зробити висновки, що кожна людина є талановитою по-своєму, вона обдарована сама по собі і сама в собі, вона є частиною того суспільства, у якому проживає, а значить творчість носить національний характер, а не тільки є загальнолюдською формою буття.

Завданнями закладу вищої освіти є підготовка неординарного, творчого випускника, який би мав риси творчої особистості:

- висока працездатність і продуктивність праці;
- широта і революційність мислення;
- цілеспрямованість і предметність у роботі;
- уміння виокремити в явищі центральне питання, збагнути його як проблему і зробити системний аналіз, проводити дослідження процесів;
- гнучкість розуму, що дає можливість нелінійного усвідомлення дійсності, збагнути розгалужені процеси, виокремлювати визначальні сторони протилежностей;
- самостійність постановки проблеми і її розв'язання.

На наш погляд, цим має сьогодні керуватися вся система освіти. Завдання полягає в тому, щоб зрозуміти кожну молоду людину і сприяти розвиткові її сутнісних сил, її самовдосконаленню, самореалізації власного Я.

Завданням університету є необхідність створення умов для становлення вільних, творчих, національно свідомих, конкурентоспроможних, самодостатніх особистостей. Цього вимагає життя, необхідність демократизації суспільної практики, розвитку ринкових відносин у нашій державі.

Жодна людина не здатна стати творцем, не оволодівши нормами професійної майстерності. Творчий потенціал майбутнього креативного фахівця успішно розвиватися може тільки за умови сформованості професійних знань, методів, навичок та вмінь. Формування і розвиток творчої активності майбутнього спеціаліста вимагає адекватної системи взаємовідносин студента і викладача (оскільки творчу особистість може формувати лише творча особистість за умови, що викладач такою особистістю є); відповідного стилю діяльності всіх учасників освітнього процесу; особливих зв'язків вищої школи з суспільством. Важливим фактором формування творчої особистості є розвиток самостійності й відповідальності студента у розв'язанні пізнавальних, суспільно-політичних, трудових і моральних проблем.

Завдання колективу університету та студентських організацій полягає в тому, щоб сформувати та міцно закріпити активну громадянську життєву позицію відповідно до потреб суспільства й особистості самого студента.

Самостійність, відповідальність, активність – це характеристики, властивості життєвої позиції особистості взагалі і творчої зокрема.

Формування інтересу до його майбутньої професійної діяльності через активне включення в освітній процес, роботу у предметних секціях, наукових товариствах, творчих, спортивних, наукових конкурсах, волонтерському русі, заняттях за інтересами з метою стимулювання творчості студента вишу є важливою умовою формування його творчої

особистості. Ця діяльність допомагає стати фахівцями високого рівня з широким спектром бачення різноманітних та швидких змін згідно з вимогами часу, спеціалістами не тільки в своїй галузі, але й добре обізнаними щодо потреб суспільства.

Розвитку професійного інтересу і творчої активності сприяє реалізація професійної спрямованості навчання всіх без винятку вузівських дисциплін, належна організація навчальних і виробничих практик, написання курсових і дипломних робіт.

Науково-дослідна робота студентів є однією з найважливіших форм освітнього процесу. Написання рефератів, курсових, дипломних та магістерських робіт неможливо без проведення наукових досліджень. Наукові лабораторії і гуртки, студентські наукові товариства і конференції, творчі групи і експериментальні дослідження – усе це дозволяє студенту розпочати повноцінну наукову працю, знайти однодумців. Майбутній фахівець, займаючись науковими дослідженнями, розвиває такі важливі якості, як творче мислення, відповідальність і вміння відстоювати власну точку зору, здійснювати аналіз, узагальнення, систематизацію фактів. З боку викладача-наставника необхідні увага та підтримка, без яких студенту не досягти якісних результатів.

Майбутній креативний і талановитий фахівець формується під домінуючим впливом особистості і діяльності викладача, який є основним транслятором освітнього досвіду. Саме тому ми вважаємо, що творчий компонент готовності майбутніх фахівців до творчої діяльності перебуває у прямій залежності від педагогічної компетентності викладацького складу вишу. Професіоналізм, творчість, неординарність, креативність викладача закладу вищої освіти в його педагогічній діяльності виявляється в умінні бачити та формувати педагогічні завдання на основі аналізу педагогічних та професійних ситуацій і знаходити оптимальні способи їхнього вирішення. Отже, ефективність навчально-виховного процесу прямо залежна від професіоналізму дій педагога.

Під час організації освітнього процесу викладачем щодо творчого розвитку студентів особливого значення набуває використання таких активних форм організації творчої навчальної діяльності, як творчі задачі, які передбачають діяльність студента в два етапи: формулювання проблеми та її розв'язок, класифікація яких передбачає: задачі на виявлення протиріччя, проблемне бачення; з відсутністю повної інформації; на прогнозування: на безпосереднє висування гіпотези, оригінальної ідеї; на оптимізацію; на рецензування; на розробку алгоритмічних і евристичних розпоряджень; логічні задачі; на складання протилежних задач; дослідницькі задачі; на винахідливість; на управління; на комунікативність; на розвиток фантазії та уявлення; естетичні задачі на формування поглядів, смаків, естетичних критеріїв, оцінки поезії, музичних творів та інше.

Педагогіка визначає підходи до організації освітнього процесу, які впроваджує викладач, і які орієнтовані на творчий розвиток майбутнього фахівця та прийняття ним неординарних рішень у вирішенні проблемних завдань.

*Проблемно-пошуковий підхід*, що передбачає створення особливого простору навчальної діяльності, у якому студент здійснює суб'єктивне відкриття закону, явища, закономірності, засвоює спосіб пізнання, механізм здобуття нових знань, здійснює навчання через відкриття. Методи й засоби, які викладачі при цьому використовують, забезпечують можливості творчої участі студентів у процесі оволодіння новими знаннями, формування пізнавальних інтересів і творчого нелінійного мислення. Створення проблемних ситуацій, постановка питань у процесі навчання та виховання стимулюють розумову діяльність студента, спонукають його до пошуку істини, особистого бачення проблеми та пошуку шляхів її вирішення. Працюючи над проблемою, майбутні фахівці вчаться розуміти один одного, надавати допомогу у вирішенні проблемних питань, розмірковувати, аналізувати, висловлювати власні судження, шукати оригінальні шляхи виходу із складних ситуацій, беручи на себе відповідальність за їх вирішення. Такий підхід допомагає розвивати творчі здібності, готує студента до само-реалізації в майбутній професії та конкретних соціально-історичних умовах. Проблемно-пошукові ситуації стимулюють також викладача виступати в ролі співдослідника, який спонукає студента до спільного пошуку істини.

*Ситуативне моделювання* – створення особливого простору освітньої діяльності, у якому студент готується до вирішення життєво важливих проблем і реальних складнощів, переживаючи ці ситуації і способи їх розв'язання. Цей підхід передбачає формування моделі реальної ситуації, групову, командну взаємодію, створення позитивного емоційного клімату, позитивної мотивації.

*Стратегічний підхід* – це створення особливого простору освітньої діяльності, у якому студент навчається самостійно визначити своє місце в житті, кар'єрі, висловлювати власну точку зору, готується до свідомого входження в самостійне професійне життя, проектує своє майбутнє шляхом вибору стратегії, моделює роботу за обраним фахом, уявляє себе на посаді, ставить проблемне питання, аналізує ситуацію і пропонує шляхи його вирішення.

*Основні ідеї* – самовизначення, самоорганізація, саморозвиток і самореалізація особистості студента та викладача. Реалізація цього підходу передбачає активне використання викладачами інноваційних технологій, застосування дослідницького, спрямованого на становлення у студентів досвіду самостійного пошуку нових знань і використання їх в умовах творчості, на формування нових пізнавальних можливостей.

*Педагогічні проекти* являють собою розробку основних деталей майбутньої творчої діяльності. Для процесу проектування необхідною є особлива підготовка фахівця-проектувальника, який розробляє проект людини майбутнього суспільства. Педагогічне проектування освітнього процесу історично обумовлено об'єктивною необхідністю розвитку учасників освітньої діяльності й розглядається як: специфічний вид діяльності, спрямований на створення проекту як особливого виду продукту; науково-практичний метод вивчення та перетворення дійсності; форму породження інновацій, яка характерна для технологічної культури; управлінську процедуру. Відповідно до цього, педагогічне проектування розуміється як практико-орієнтована діяльність, метою якої є розробка нових, відсутніх у практиці освітніх систем і видів педагогічної діяльності.

Нами представлена модель підготовки креативного фахівця як опис освітньої діяльності щодо формування творчого професіоналізму випускника закладу вищої освіти та готовність його до активної творчої діяльності на займаній посаді відповідно до отриманого фаху. Модель спеціаліста-випускника являє собою опис того, яким набором компетентностей повинен володіти випускник вишу, до виконання яких професійних функцій він повинен бути підготовлений і якою повинна бути ступінь його підготовленості. У наукових публікаціях відображені різні компетентнісні моделі фахівців. Так, І. Зимня (Зимняя, 2005, с. 18) подає у вигляді ідеалізованої моделі цілісну соціально-професійну компетентність, яка включає чотири блоки:

- *базовий* – згідно з яким випускник вишу повинен характеризуватися як мінімум нормою розвитку таких розумових операцій, як аналіз, синтез, співставлення, порівняння, узагальнення, систематизація, прийняття рішень, прогнозування, співставлення результату з висунутою метою;
- *особистісний* – у межах якого фахівець повинен мати такі якості, як відповідальність, організованість, цілеспрямованість;
- *соціальний*, що забезпечує життєдіяльність людини й адекватність її взаємодії з іншими людьми, групою, колективом;
- *професійний*, що забезпечує адекватність виконання професійної діяльності.

Аналітика наукових досліджень показує, що змістовий перелік можна розширити:

- *загально-професійними*, які спільні для широкого кола професій: інформаційні, управлінські, організаційні, проектувальні, творчі, моделювальні, планові, аналітичні, оцінні, контрольні, обґрунтовування та прийняття рішення, дослідницькі, прогностичні, навчально-методичні, нормативно-правові;
- *спеціальні* або професійно-функціональні, які забезпечують здатність ефективно виконувати професійні функції;

- *загальнонаукові*, що виявляються в умінні аналізувати, синтезувати, порівнювати і співставляти, систематизувати, узагальнювати, генерувати ідеї, набувати нові знання;

- *соціально-особистісні та загальнокультурні*, які визначають систему знань про соціальну дійсність і про себе, а також систему складних соціальних умінь і навичок взаємодії, сценаріїв поведінки в типових соціальних ситуаціях, які дозволяють швидко й адекватно адаптуватися і зі знаннями справи приймати рішення за різних обставин; забезпечують різноманітні культурні області, у яких проходить життєдіяльність людини, а також цінності й традиції національної культури і прояви ціннісних орієнтацій та якостей особистості: самовдосконалення, валеологія та здоров'язбереження, комунікабельність соціальної взаємодії, громадянська позиція, відповідальність, ініціативність, цілеспрямованість, організованість, висока виконавська здатність, гуманність, цінності і традиції національної культури, толерантність.

**Висновки.** Аналіз наукових досліджень та власні узагальнення щодо виокремлення педагогічних умов, які сприяють формуванню креативної особистості майбутнього конкурентоздатного фахівця в умовах його підготовки в закладі вищої освіти, дали змогу зробити висновки, що модель креативного випускника закладу вищої освіти виступає як єдність теоретичної і практичної готовності фахівця до самостійної професійної творчої діяльності, яку успішно здійснює університет, адже швидкозмінність сучасних умов, у яких доведеться працювати майбутнім фахівцям, вимагають від випускника вміння орієнтуватися в нестандартних ситуаціях та умовах, йти на розумний ризик, долати перешкоди, протистояти думці оточуючих, проявляти толерантність до невизначеного, мати здатність аналізувати проблеми, які виникають у компанії та в себе особисто, здатність знаходити шляхи вирішення цих проблем, відповідно до цього – розробляти план власної діяльності та діяльності установи, здійснювати його виконання, а творчий підхід, креативність мислення, неординарність підходів, глибокі знання до здійснення професійної діяльності на сьогоднішній день є вимогою для фахівців всіх галузей підготовка яких здійснюється в закладі вищої освіти.

**Перспективу подальших досліджень** вбачаємо у здійсненні спроби змодельювати образ сучасного випускника-менеджера, визначити його професійну компетентність як рівень знань і професіоналізму, що дозволяють приймати правильні рішення в конкретній управлінській ситуації.

## ЛІТЕРАТУРА

Амбросов, А. Є., Сердюк, О. В. (2007). Системний погляд на місію вищої освіти. *Вища освіта України*, 3, 21-29 (Ambrosov, A. E., Serdiuk, O. V. (2007). A systematic view of the mission of higher education. *Higher Education of Ukraine*, 3, 21-29).

- Бусел, В. Т. (Ред.) (2005). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун» (Busel, V. T. (Ed.) (2005). *A great explanatory dictionary of modern Ukrainian*. K.; Irpin: Perun).
- Гилфорд, Дж. (1965). Три сторони інтелекта. В А. М. Матюшкин (Ред.), *Психологія мислення*, (сс. 443-456). Москва: Прогресс (Guilford, J. (1965). Three faces of intellect. In A. M. Matushkin (Ed.), *Psychology of thinking*, (сс. 443-456). Moscow: Progress).
- Гончаренко, Н. В. (1991). *Гений в искусстве и науке*. М: Искусство (Honcharenko, N. V. (1991). *A genius in art and science*. M.: Art).
- Данилова, Г. С. (1995). *Управління процесом становлення професійної компетентності методиста*. К.: УІПКККО (Danylova, H. S. (1995). *Management of the process of becoming a professional methodologist*. Kyiv).
- Ничкало, Н. Г. (2002). *Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика*. Хмельницький: ТУП (Nychkalo, N. H. (2002). *State Standards of Professional Education: Theory and Methods*. Khmelnytskyi: TUP).
- Заїченко, Г. А., Сагатовський, В. М., Кальний, І. І. та ін. (1995). *Філософія*. К.: Вища школа (Zaichenko, H. A., Sahatovskyi, V. M., Kalnyi, I. I. et al. (1995). *Philosophy*. K.: Higher school).
- Закон України «Про вищу освіту» (Law of Ukraine "On higher education"). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/go/1556-18>.
- Зимняя, И. А. (2005). Социально-профессиональная компетентность как целостный результат профессионального образования (идеализированная модель). *Проблемы качества образования. Компетентностный подход в профессиональном образовании и проектировании образовательных стандартов*, (сс. 10-20). М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов (Zymnia, I. A. (2005). Social and professional competence as an integral result of professional education (idealized model). *Problems of the quality of education. Competency-based approach in vocational education and design of educational standards*, (сс. 10-20). M.: Research Center for the Problems of Quality Training of Specialists).
- Курочкина, А. Ю. (2009). Исследования креативности: постановка проблемы экономики. *Сб. научных статей по итогам Международной научной конференции, С.-Петербург, 19–20 мая 2009 г.* Москва: Изд-во «Креативная экономика», (сс. 630-639) (Kurochkina, A. Yu. (2009). Creativity research: statement of the problem of economics. *Proceedings of the International Scientific Conference, St. Petersburg, May 19–20, 2009*. Moscow: Creative Economy Publishing House, (сс. 630-639)).
- Про затвердження Національної рамки кваліфікацій України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1341 (On approval of the National qualification framework of Ukraine: Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine, from 23 November 2011, no. 1341). Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-n/stru>.
- Селевко, Г. (2004). Компетентности и их классификация. *Народное образование*, 4, 138-143 (Selevko, H. (2004). Competences and their classification. *People's Education*, 4, 138-143).
- Сучасний словник іншомовних слів (2008). Харків: Ранок: Веста (Modern Dictionary of Foreign Language Words (2008). Kharkov: Morning: Vesta).
- Татур, Ю. Г. (2004). *Компетентностный подход в описании результатов и проектировании стандартов высшего профессионального образования: Материалы ко второму заседанию методологического семинара*. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов (Tatur, Yu. H. (2004). *Competence approach in describing the results and designing standards of higher*

*professional education: Materials for the second meeting of the methodological seminar.*  
M.: Research Center for the problems of quality training of specialists.

Хуторской, А. В. (2003). Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования. *Народное образование*, 2, 58-64 (Khutorskoi, A. V. (2003). Key competences as a component of a personality-oriented education paradigm. *Public Education*, 2, 58-64)

Шинкарук, В. І., Бистрицький, Є. К., Йолон, П. Ф., Поліщук, Н. П. та ін. (2002). *Філософський енциклопедичний словник*. К.: Абрис (Shynkaruk, V. I., Bystrytskyi, E. K., Yolon, P. F., Polishchuk, N. P. et al. (2002). *Encyclopedic Dictionary of Philosophy*. K.: Abris).

## РЕЗЮМЕ

**Пшеничная Любовь, Вера Мотречко.** От креативного студента к неординарному специалисту.

*В статье дана характеристика научным понятиям: образование, его цель и сущность, система, компетенция, компетентность, компетентный подход, творчество, творческая личность, креативность; представлена модель выпускника – дипломированного специалиста – как некий эталон, идеал специалиста, который должен быть подготовлен в учреждении высшего образования и который отвечает современным требованиям общества, и выделены педагогические условия, способствующие формированию креативной личности конкурентоспособного специалиста в условиях его подготовки в учреждении высшего образования.*

*В результате исследования мы пришли к выводу, что при реализации в условиях учебного процесса указанных педагогических условий, можно обеспечить высокую результативность процесса формирования креативного выпускника, способного неординарно мыслить, иметь глубокие знания, определять его профессиональную компетентность как уровень знаний и профессионализма, что позволит ему принимать правильные, творческие, неординарные решения в конкретной профессиональной ситуации.*

**Ключевые слова:** *творческая личность, креативность студентов, неординарные идеи, творческий процесс, индивидуальный стиль, саморазвитие, самопознание, эрудиция, научные исследования.*

## SUMMARY

Pshenychna Liubov, Motrechko Vira. From creative student to extraordinary specialist.

*The article describes scientific categories: education, its purpose, essence, system; competence, competency, competence approach, creativity, creative personality, creativity; the graduate model – of a certified specialist – is presented as a standard, the ideal of a specialist, which must be prepared in a higher education institution and which meets modern requirements of society and distinguishes pedagogical conditions that contribute to formation of a creative personality of a future competitive specialist in terms of his/her educational background.*

*The model of the higher education institution graduate is considered as a unity of theoretical and practical readiness of the specialist for independent creative professional activity, which is carried out as a result of a set of pedagogical conditions: formation of interest in the future profession; deep theoretical knowledge, professional abilities and skills through the use of active forms of organization of creative educational activity; development of student's autonomy and responsibility in solving cognitive, socio-political, labor and moral problems; development of*

*creative activity; participation in research work; forming a creative and talented specialist under the dominant influence of a creative personality and activity of the teacher; practical training; focus on intellectual initiative, desire to find an original, alternative way of solving the problem, to look at the problem at a deeper level, or in another aspect.*

*As a result of research we have come to the conclusion that by implementing the pedagogical conditions in the educational process, it is possible to provide high efficiency of the process of forming a creative graduate who is able to think extraordinarily, have deep knowledge, define his professional competence as a level of knowledge and professionalism, which will help to find creative, extraordinary solutions in a specific professional situation.*

*Key words: creative personality, students' creativity, extraordinary ideas, creative process, individual style, self-development, self-knowledge, erudition, scientific research.*

УДК 371.147.091.31

**Петро Рибалко**

Сумський державний педагогічний  
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0002-6460-4255

DOI 10.24139/2312-5993/2019.09/235-244

## **ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОДАЛЬШОЇ ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*У статті окреслено теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації фізкультурно-оздоровчого середовища в закладах загальної середньої освіти.*

*Під фізкультурно-оздоровчим середовищем закладу загальної середньої освіти розуміється педагогічно вивіреним і доцільно організований освітній простір, у якому створені необхідні умови для збереження і зміцнення фізичного, духовного, психологічного й соціального здоров'я всіх учасників освітнього процесу та який має на меті виховання фізично здорової та морально досконалої молоді людини, спроможної активно реалізувати себе в дорослому житті в інтересах своєї особистості, сім'ї, держави та суспільства.*

**Ключові слова:** *учитель фізичного виховання, професійна діяльність, фізична культура, фізкультурно-оздоровче середовище.*

**Постановка проблеми.** Реформа освіти в Україні набирає обертів. З огляду на процес децентралізації влади, перед територіальними громадами постає питання модернізації управління освітою. Створення ефективної системи освіти є завданням складним і надзвичайно відповідальним.

На державному рівні з метою підвищення ефективності системи підготовки кадрів у галузі фізичної культури і спорту необхідні оптимальні організація й управління навчанням майбутніх учителів (Афонін, 2004). Головним аспектом у його вирішенні є новітні підходи до побудови професійної підготовки педагогів. У побудові системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання необхідно враховувати постійне